

اعلامیه اسلامی حقوق بشر

مصوب ۱۴ محرم ۱۴۱۱ قمری

(مطابق با ۵ اوت ۱۹۹۰ میلادی و ۱۵ مرداد ۱۳۶۹ شمسی)

اجلاس وزرای امور خارجه سازمان کنفرانس اسلامی در قاهره

دولتهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی،

ضمن تأکید بر نقش تمدنی و تاریخی امت اسلام، که خداوند آن را بهترین امت برگزید تا این امت یک تمدن جهانی همگون را به بشریت تقدیم نماید، تمدنی که می تواند دنیا را به آخرت ربط دهد و علم و ایمان را به هم پیوندد؛ از چنین امتی امروزه انتظار می رود که به هدایت بشریت گمراه در امواج و مسلک هایی که در حال رقابت متضاد هستند اقدام نموده؛

و به جهت ایفای سهم خود در تلاشهای بشری، که مربوط به حقوق بشر است - حقوقی که هدفش حمایت از بشر در مقابل بهره کشی و ظلم بوده و تأکید بر آزادی و حقوق او در حیات شرافتمندانه ای دارد که با شریعت اسلامی هماهنگ است - راه حل هایی برای مشکلات مزمن تمدن مادی ارائه دهد.

با اعتقاد به اینکه بشریتی که به بالاترین درجات علم مادی رسیده است، پیوسته و در هر زمان، نیازمند تکیه گاهی ایمانی برای پاسداری از تمدن خود و عامل حمایت کننده از حقوق خویش است؛

و با ایمان به اینکه حقوق اساسی و آزادیهای عمومی در اسلام جزئی از دین مسلمانان است، پس هیچ احدی به طور اصولی حق متوقف کردن کلی یا جزئی یا زیرپانهادن احکام الهی یا چشم پوشی کردن از آنها را ندارد - تکلیفی که خداوند از راه کتابهای خود نازل نموده و خاتم پیامبرانش را فرستاده و بدین طریق پایان و اختتامی برای

رسالت آسمانی به عمل آورده است. بنابراین، مراعات آنها عبادت است و کوتاهی از آنها یا تجاوز بر آنها منکر است و هر انسانی، به طور منفرد، مسئول پاسداری و اجرای آن است و امت به گونا ای هماهنگ در قبال آن مسئولیت دارد.

بدین جهت، دولت‌های عضو سازمان کنفرانس اسلامی، بر این اساس، مواد زیر را اعلام می‌نمایند:

ماده ۱

الف) نوع بشر به طور کلی اعضای یک خانواده‌اند که بندگی نسبت به خداوند و فرزندی نسبت به آدم آنها را گرد آورده و همه مردم در اصل شرافت انسانی و تکلیف و مسئولیت برابرند، بدون هر گونه تبعیضی از لحاظ نژاد، رنگ، زبان، جنس، اعتقاد دینی، وابستگی سیاسی، وضع اجتماعی و غیره. ضمناً، عقیده صحیح تنها تضمین برای رشد این شرافت از راه تکامل انسان است.

ب) همه مخلوقات به منزله عایله خداوندی‌اند و محبوبترین آنان در نزد خداوند سودمندترین آنان برای هم نوع خود است و هیچ احدی بر دیگری برتری ندارد مگر در تقوا و عمل صالح.

ماده ۲

الف) زندگی موهبتی است الهی و حقی است که برای هر انسانی تضمین شده است و حمایت از این حق در مقابل هر گونه نقض بر عهده تمامی افراد، جوامع و دولتهاست و جایز نیست کشتن هیچ کس بدون مجوز شرعی.

ب) استفاده از وسایل که منجر به نابودی سرچشمه بشریت گردد ممنوع است.

ج) پاسداری از ادامه زندگی بشریت، تا هر جایی که خداوند مشیت نماید، وظیفه شرعی است.

د) حرمت جنازه انسان باید حفظ شود و بی احترامی به آن جایز نیست، چنان که جایز نیست گشودن کالبد انسان پس از مرگ مگر با مجوز شرعی و بر دولت است حمایت از این امر.

ماده ۳

الف) در صورت استفاده از زور یا در مخاصمات مسلحانه نباید آنانی را که در مخاصمه مشارکتی نداشته‌اند، همچون پیرمردان و زنان و کودکان، کشت و هر مجروح و بیماری حق مداوا و اسرا حق خوراک و پناهگاه و لباس دارند و مثله کردن مقتولین ممنوع است و باید اسرا را مبادله و فیما بین خانواده‌هایی که اوضاع جنگ باعث جدایی آنان شده است وسیله دیدارهایی فراهم آید.

ب) قطع درختان یا از بین بردن زراعت و دامها یا تخریب ساختمانها و تاسیسات غیر نظامی دشمن به وسیله بمباران یا موشک باران و غیره جایز نمی باشد.

ماده ۴

هر انسانی محترم است و می تواند از حیثیت خود در زندگی یا پس از مرگ پاسداری نماید و دولت و جامعه موظف است که از پیکر و مدفن او پاسداری کند.

ماده ۵

الف) خانواده پایه ساختار جامعه است و ازدواج اساس ایجاد آن؛ بنابراین، مردان و زنان حق ازدواج دارند و هیچ محدودیت ناشی از نژاد یا رنگ یا قومیت نمی تواند از این حق آنان جلوگیری کند.

ب) جامعه و دولت موظف است موانع را از فرا راه ازدواج برداشته و راههای آن را آسان و از خانواده حمایت به عمل آورد.

ماده ۶

الف) در حیثیت انسانی، زن در کرامت انسانی با مرد برابر است و به همان اندازه که زن وظایفی دارد از حقوقی نیز برخوردار است؛ زن دارای شخصیت مدنی و ذمه مالی مستقل بوده و حق حفظ نام و نسب خویش را دارد.

ب) بار نفقه خانواده و مسئولیت نگهداری آن از وظایف مرد است.

ماده ۷

الف) هر کودکی، از زمان تولد، حقی بر گردن والدین خویش و جامعه و دولت برای محافظت از او در دوران کودکی، تربیت و تأمین مادی، بهداشتی و فرهنگی اش دارد. در ضمن، در دوران بارداری، باید از جنین و مادر نگهداری و مراقبتهای ویژه نسبت به آنها مبذول شود.

ب) والدین و جانشینان ایشان حق انتخاب نوع تربیتی را که برای فرزندان خود می‌خواهند با مراعات منافع و آینده آنان در پرتو ارزشهای اخلاقی و احکام شرعی دارند.

ج) بر طبق احکام شرع، فرزندان نسبت به والدین خود و اقوام نسبت به اقوام خود حقوقی بر گردن دارند.

ماده ۸

هر انسانی از لحاظ الزام و التزام از یک اهلیت شرعی برخوردار است. اگر این اهلیت از بین رفت یا مخدوش گردید، قیم جای او را می‌گیرد.

ماده ۹

الف) طلب علم یک فریضه است و آموزش یک امر واجب است بر جامعه و دولت. بر دولت واجب است که راهها و وسایل آن را فراهم کند و تنوع آن را، به گوناوی که مصلحت جامعه را برآورد، تأمین نماید و به انسان فرصت دهد که نسبت به دین اسلام و حقایق هستی معرفت حاصل کند و آن را برای خیر بشریت به کار گیرد.

ب) حق هر انسانی است که مؤسسات تربیتی و توجیهی مختلف، از خانواده و مدرسه و دانشگاه گرفته تا رسانه ها و غیره، که در جهت پرورش دینی و دنیوی انسان کوشش می‌نمایند، برای تربیت کامل و متوازن او تلاش کنند و شخصیتش را پرورش دهند به گوناوی که ایمانش به خدا و احترامش به حقوق و وظایف و حمایت از آنها فراهم شود.

ماده ۱۰

اسلام دین فطرت است و به کارگرفتن هر گونه اکراه نسبت به انسان یا بهر برداری از فقر یا جهل انسان برای تغییر این دین به دینی دیگر یا به الحاد جایز نمی باشد.

ماده ۱۱

الف) انسان آزاده متولد می شود و هیچ احدی حق به بردگی کشیدن یا ذلیل کردن یا مقهور کردن یا بهره کشیدن یا به بندگی کشیدن او را ندارد، مگر خدای تعالی.
ب) استعمار به انواع گوناگونش و به اعتبار اینکه بدترین نوع بردگی است شدیداً تحریم می شود و ملت‌هایی که از آن رنج می کشند حق دارند از آن رهایی یافته و سرنوشت خویش را تعیین کنند. همه دولتها و ملتها نیز موظف‌اند به این ملل در مبارزه علیه نابودی هر نوع استعمار و اشغال یاری نمایند. همه ملتها نیز حق حفظ شخصیت مستقل و سلطه خود بر منابع و ثروتهای طبیعی را دارند.

ماده ۱۲

هر انسانی، بر طبق شریعت، حق انتقال و انتخاب مکان برای اقامت در داخل یا خارج کشورش را دارد و، در صورت تحت ظلم قرار گرفتن، می تواند به کشور دیگری پناهنده شود و بر آن کشور پناه دهنده واجب است که با او مدارا کند تا پناهگاهی برایش فراهم شود؛ با این شرط که علت پناهندگی به خاطر ارتکاب جرم طبق نظر شرع نباشد.

ماده ۱۳

کار حقی است که باید دولت و جامعه برای هر کسی که قادر به انجام آن است تضمین کند و هر انسانی آزادی انتخاب کار شایسته را دارد به گونای که هم مصلحت خود و هم مصلحت جامعه برآورده شود. هر کارگری حق دارد از امنیت و سلامت و دیگر تضمینات اجتماعی برخوردار باشد و نباید او را به کاری که توانش را ندارد واداشت یا او را به کاری اکراه نمود یا از او بهره کشی کرد یا به او زیان رساند و هر کارگری، بدون تفاوت میان زن و مرد، حق دارد بدون تاخیر مزد عادلانه در مقابل کاری که ارائه می کند

دریافت نماید و نیز حق استفاده از مرخصیها، پاداشها و ترفیعات استحقاقی را دارد و در عین حال موظف است که در کار خود اخلاص و درستکاری داشته باشد. در صورت بروز اختلاف میان کارگران و کارفرمایان، دولت موظف است برای حل این اختلاف و رفع ظلم و اعاده حق، با پابندی به عدل و پرهیز از جانب داری بدون اینکه به نفع طرفی عدول کند، دخالت نماید.

ماده ۱۴

انسان حق به کسب مشروع دارد بدون احتکار، فریبکاری و اضرار به نفس یا به غیر. ربا مطلقاً ممنوع می باشد.

ماده ۱۵

الف) هر انسانی حق تملک از طرق شرعی را دارد و می تواند از حقوق مالکیت به گوناوی که به خود یا دیگران یا جامعه ضرر نرساند برخوردار باشد و نمی توان مالکیت را از کسی سلب کرد مگر بنا بر ضرورت حفظ منافع عمومی و در مقابل عوض فوری و عادلانه.

ب) مصادره اموال و ضبط آنها ممنوع است مگر به اقتضای شرع.

ماده ۱۶

هر انسانی حق دارد از ثمره دست آوردهای علمی یا ادبی یا هنری یا فنی خود سود ببرد و حق دارد از منافع معنوی و مالی حاصله از آن حمایت نماید مشروط بر اینکه آن دستاورد مغایر با احکام شریعت نباشد.

ماده ۱۷

الف) هر انسانی حق دارد در محیطی پاک از مفسد و بیماریهای اخلاقی به گوناوی که بتواند در آن محیط خود را از لحاظ معنوی رشد دهد زندگی کند، جامعه و دولت موظف اند این حق را برای او فراهم کنند.

ب) دولت و جامعه موظف اند برای هر انسانی امکانات بهداشتی و اجتماعی را از طریق ایجاد مراکز عمومی مورد نیاز، بر حسب امکانات موجود، فراهم نمایند.

ج) دولت مکلف است حق هر انسانی را در زندگی شرافتمندانی که بتواند از طریق آن مایحتاج خود و خانواده اش را برآورده سازد و شامل خوراک، پوشاک، مسکن، آموزش، درمان و سایر نیازهای اساسی می شود تضمین نماید.

ماده ۱۸

الف) هر انسانی حق دارد نسبت به جان، دین، خانواده، عرض و مال خویش در آسودگی زندگی کند.

ب) هر انسانی حق دارد در امور زندگی خصوصی خود (مسکن، خانواده، مال و ارتباطات) استقلال داشته باشد و تعسس یا نظارت بر او یا مخدوش کردن حیثیت او جایز نیست و باید از او در مقابل هر گونه مداخله خودسرانه در این شئون حمایت شود.

ج) مسکن در هر حالی حرمت دارد و نباید بدون اجازه ساکنین آن یا به صورت غیرمشروع وارد آن شد و نباید آن را خراب یا مصادره کرد یا ساکنینش را آواره نمود.

ماده ۱۹

الف) مردم در مقابل شرع برابرند. در این امر حاکم و محکوم نیز با هم برابرند.

ب) مراجعه به دادگاه حقی است که برای همه تضمین شده است.

ج) مسئولیت اساساً فردی است.

د) هیچ جرمی یا مجازاتی نیست مگر به موجب احکام شریعت.

هـ) متهم بی گناه است تا اینکه محکومیتش از راه محاکمه عادلانه ای که همه تضمینها برای دفاع از او فراهم باشد ثابت گردد.

ماده ۲۰

دستگیری یا تضییق آزادی یا تبعید یا مجازات هیچ انسانی جایز نیست مگر به مقتضای شرع. شکنجه بدنی یا روحی یا رفتار حقارت آمیز یا ظالمانه یا منافی کرامت انسانی نیز جایز نیست. همچنین اجبار فرد برای آزمایشات پزشکی یا علمی جایز نیست مگر با رضایت وی و مشروط بر اینکه سلامتی و زندگی او به مخاطره نیفتد. همچنین تدوین قوانین استثنائی که به قوه مجریه چنین اجازه ای را بدهد جایز نمی باشد.

ماده ۲۱

گروگان گیری به هر شکلی و با هر هدفی ممنوع است.

ماده ۲۲

الف) هر انسانی حق دارد عقیده خود را به هر شکلی که مغایر با اصول شرعی نباشد آزادانه بیان کند.

ب) هر انسانی حق دارد با رعایت ضوابط شریعت اسلام امر به معروف و نهی از منکر نماید.

ج) اطلاعات یک ضرورت حیاتی برای جامعه است و سوء کاربرد آن و تعرض به مقدسات و کرامت انبیا یا به کارگیری هر چیزی که به ایجاد اختلال در ارزشها یا تشبیه جامعه یا زیان یا متلاشی شدن اعتقاد منجر شود، ممنوع است.

د) برانگیختن احساسات قومی یا مذهبی یا هر چیزی که منجر به برانگیختن هر نوع حس تبعیض نژادی گردد جایز نیست.

ماده ۲۳

الف) ولایت امانتی است که استبداد یا سوء استفاده از آن اکیدا ممنوع می باشد، زیرا حقوق اساسی از این راه تضمین می شوند.

ب) هر انسانی حق دارد در اداره امور عمومی کشور خود به طور مستقیم یا غیرمستقیم شرکت نماید و همچنین می تواند پستهای عمومی را بر طبق احکام شریعت متصدی شود.

ماده ۲۴

کلیه حقوق و آزادیهای مذکور در این اعلامیه مشروط به مطابقت با احکام شریعت اسلامی می باشد.

ماده ۲۵

شریعت اسلامی تنها مرجع برای تفسیر یا توضیح هر ماده از مواد این اعلامیه می باشد.